

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์พัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศไทยอย่างเหมาะสม (ดวงเดือน พิพัฒน์ชูเกียรติ, 2541, น. 1) ความสำเร็จหรือล้มเหลวในการเรียนเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของชีวิตนักเรียนนักศึกษา การเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยถือเป็นความสำเร็จอย่างหนึ่ง แต่การที่นักเรียนสามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้แล้วไม่สามารถเรียนจนสำเร็จการศึกษาได้ทำให้ต้องออกจากมหาวิทยาลัยกลางคัน จะนำไปสู่การมีความรู้สึกที่ตนเองล้มเหลวและไม่มีคุณค่า โดยมีความสอดคล้องกับกลาสเซอร์ (Glasser, 1969) ซึ่งเป็นผู้พัฒนาทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาตามแนวพิจารณาความเป็นจริง (reality therapy) ได้กล่าวว่าสถานศึกษาเป็นสถานที่ที่ให้นักเรียนได้พัฒนาอัตลักษณ์แห่งความสำเร็จ (success identity) โดยการให้นักเรียนมีโอกาสที่จะได้ให้และรับความรัก ได้รับการศึกษา เป็นบุคคลที่มีประสิทธิผล (productive) และมีประสบการณ์ของความรู้สึกมีคุณค่า ถ้าสถานศึกษาไม่ได้ให้สิ่งเหล่านี้กับบุคคลจะทำให้บุคคลมีการแยกตัว (withdraw) และพัฒนาไปสู่การมีอัตลักษณ์แห่งความล้มเหลว (failure identity) ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (Borger, 1980, น.167)

ทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาตามแนวพิจารณาความเป็นจริงได้อธิบายเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (identity) ว่าคือลักษณะเฉพาะ (unique) ของบุคคลที่แสดงถึงลักษณะและความหมายที่บุคคลมองเห็นความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่นได้ (Parrott, 2003, น. 344) โดยกลาสเซอร์ (Glasser, 1965) ได้แบ่งอัตลักษณ์ของบุคคลออกเป็น 2 ประเภท ซึ่งประเภทแรกคือบุคคลที่มีอัตลักษณ์แห่งความสำเร็จ (success identity) เป็นลักษณะของบุคคลที่มองเห็นว่าตนเองมีความสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความสำคัญต่อตนเองและผู้อื่น มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง สามารถให้ความรักและรับความรักจากบุคคลอื่น มีความสามารถในการจัดการกับสภาพแวดล้อม มีความรับผิดชอบและมีความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิตของตนเอง ส่วนประเภทที่สองคือบุคคลที่มีอัตลักษณ์แห่งความล้มเหลว (failure identity) เป็นลักษณะของบุคคลที่มองและประเมินตนเองไปในทางลบ จากการที่ไม่

สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้อื่น รู้สึกว่าตนเองไม่เป็นที่รัก ไม่เป็นที่ต้องการ ไม่มีคุณค่า ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จึงไม่สามารถที่จะรับผิดชอบตนเองหรือทำตามข้อกำหนดใด ๆ ไม่มีความหวังในการดำเนินชีวิตที่ดีกว่า ปล่อยให้สภาพแวดล้อมหรือบุคคลอื่นมีอิทธิพลและควบคุมชีวิตตนเอง ซึ่งนำไปสู่การปรับตัวที่ไม่ดี มีความรู้สึกโดดเดี่ยว (loneliness) ไม่กล้าเผชิญความจริงและไม่มีความรับผิดชอบต่อ (Glasser and Zunin, 1979, อ้างใน Brown, 1996, น. 50)

กลาสเซอร์ (Glasser) ได้นำการปรึกษาเชิงจิตวิทยาตามแนวพิจารณาความเป็นจริงมาใช้ในการช่วยเหลือบุคคลที่มีอัตลักษณ์แห่งความล้มเหลว ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ เช่น ผู้ป่วยที่สิ้นหวัง คนที่เบื่อหน่ายชีวิต คนที่ติดยาเสพติด นักเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน และเยาวชนผู้กระทำผิดกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งกลาสเซอร์ (Glasser, 1965, 1969) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์สามารถทำได้ด้วยการเรียนรู้ใหม่ (relearning) และการประสบความสำเร็จในสิ่งที่ทำ (achievement) ผู้ที่มีอัตลักษณ์แห่งความล้มเหลวสามารถเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นผู้มีอัตลักษณ์แห่งความสำเร็จได้ โดยการช่วยให้บุคคลกล้าที่จะเผชิญความเป็นจริงในปัจจุบัน และเข้าใจว่าตนเองสามารถที่จะตอบสนองความต้องการที่ตนเองพึงพอใจได้ในสภาพความเป็นจริงที่เป็นอยู่ด้วยการแสดงพฤติกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อมากขึ้น ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาตามแนวพิจารณาความเป็นจริง

การปรึกษาเชิงจิตวิทยาตามแนวพิจารณาความเป็นจริงได้รับการยอมรับว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาทั้งแบบรายบุคคลและแบบกลุ่มทั้งในวงการสุขภาพจิต การศึกษา การแก้ไขฟื้นฟูชุมชน การคุมประพฤติเยาวชน และผู้ใหญ่ที่กระทำผิด ตลอดจนการนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล เนื่องจากมีหลักปฏิบัติที่เข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน เน้นที่ปัญหา มีการวางแผนที่เป็นรูปธรรม และสามารถเห็นผลได้ชัดเจน (Gilliland, 1994, น. 313) ซึ่งมอเรอร์ (Mowrer, 1965, อ้างใน Glasser, 1965, น. xiv) ได้กล่าวถึงข้อดีของการใช้หลักการและวิธีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริงว่า บรรยากาศของกลุ่มจะช่วยเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการในการประเมินพฤติกรรมในแง่ของความถูกต้อง ความรับผิดชอบต่อ และความเป็นจริงได้รวดเร็วกว่าการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบรายบุคคล

การศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะนำมาช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีการเรียนที่ดีขึ้นได้ ดังเห็นได้จากการศึกษาของคาร์ณี พุกยยาชีวะ (2548) พบว่าโปรแกรมการศึกษาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริงช่วยให้นักเรียนอาชีวศิลปศึกษามีคะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบในการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปิยาพร คัมภีร์พงศ์ (2540) ไอริส ทิลโพลท์ (2547) และอัลนันท์ ทินกระโทก (2547) ซึ่งการศึกษาทั้งหมดพบว่านักเรียนมีความรับผิดชอบด้านการเรียนสูงขึ้นภายหลังได้รับการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริง

นักศึกษาระดับอุดมศึกษาก็มีจำนวนไม่น้อยที่มักประสบกับปัญหาทางการเรียนเช่นกัน โดยเห็นได้จากสถิติการใช้บริการการให้การศึกษาทางโทรศัพท์ของโครงการ “สายด่วน มธ.” ที่จัดขึ้นโดยกองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่านักศึกษาที่ใช้บริการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2549 จนถึงวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ.2550 โทรเข้ามาปรึกษาในเรื่องการเรียนและการปรับตัวในมหาวิทยาลัยมากที่สุดมีจำนวน 46 คน รองลงมาคือปัญหาเรื่องความรักและครอบครัวซึ่งมีจำนวน 39 และ 25 คนตามลำดับ (กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) จากข้อมูลของสำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เกี่ยวกับสถานภาพทางวิชาการของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2549 พบว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งมีค่าระดับเฉลี่ยสะสม (GPAX) ต่ำกว่า 2.00 เป็นนักศึกษารุ่นปีการศึกษา 2549 ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2550 นี้จำนวน 1,216 คน คิดเป็นร้อยละ 21.62 ของนักศึกษารุ่นปีการศึกษา 2549 ทั้งหมด และจากนักศึกษารุ่นปีการศึกษา 2549 ที่ได้ค่าเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00 ในปีการศึกษา 2549 มีนักศึกษาที่มีสถานภาพถูกถอนชื่อ (dismissed) ออกจากทะเบียนนักศึกษาจำนวน 225 คนคิดเป็นร้อยละ 4 ของนักศึกษารุ่นปีการศึกษา 2549 ทั้งหมด (สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550) โดยสาเหตุของการได้ค่าระดับเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00 ส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่รับผิดชอบในการเรียน มีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับเพื่อนหรือการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย หรืออาจได้เรียนในสาขาวิชาที่ไม่มีความถนัดหรือความสนใจ จึงทำให้เกิดการสูญเปล่าทางการศึกษา และอาจทำให้นักศึกษาที่อยู่ในภาวะดังกล่าวเกิดความเครียดจนนำไปสู่ปัญหาทางด้านสุขภาพจิตตามมาได้

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาโปรแกรมการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริงมาใช้ในการสร้างอัตลักษณ์แห่งความสำเร็จในการเรียนของ

นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 และ 2 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เพื่อให้ให้นักศึกษามีการนำศักยภาพของตนที่มีอยู่ออกมาใช้พัฒนาตนเองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางด้านการเรียน มีการตระหนักถึงความต้องการหรือเป้าหมายของตนเอง มีความรับผิดชอบในการตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยมีการวางแผนและมุ่งมั่นในการทำตามแผนเพื่อสู่เป้าหมาย รวมทั้งมีความรับผิดชอบในพฤติกรรมทางด้านการเรียนของตนเอง ระบุว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีคุณค่าและความสามารถ และมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนและอาจารย์ ทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนและรู้สึกว่าคุณค่าเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การมีอัตลักษณ์แห่งความสำเร็จในการเรียนและเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริงของกลาสเซอร์ (Glasser) เพื่อสร้างอัตลักษณ์แห่งความสำเร็จในการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 ที่มีผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ 2.00 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยคาดว่านักศึกษาที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริง จะมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง นำไปสู่การมีอัตลักษณ์แห่งความสำเร็จในการเรียนและมีพฤติกรรมความรับผิดชอบในการเรียนเพิ่มขึ้น

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาทั้งที่ได้รับและไม่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริง จะมีอัตลักษณ์แห่งความสำเร็จในการเรียนในระยะก่อนการทดลองไม่แตกต่างกัน
2. นักศึกษาที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริง จะมีอัตลักษณ์แห่งความสำเร็จในการเรียนสูงขึ้นภายหลังการทดลอง
3. นักศึกษาที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริง จะมีอัตลักษณ์แห่งความสำเร็จในการเรียนภายหลังการทดลองและระยะติดตามผล 4 สัปดาห์ไม่แตกต่างกัน
4. นักศึกษาที่ไม่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริงจะมีอัตลักษณ์แห่งความสำเร็จในการเรียนก่อนการทดลองและภายหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน

5. นักศึกษาที่ได้รับการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริง จะมี
 อุดมการณ์แห่งความสำเร็จในการเรียนภายหลังการทดลองสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้รับการปรึกษา
 เชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริง

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาแก่นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี
 ชั้นปีที่ 1 และ 2 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2550
 ที่ได้คะแนนเฉลี่ยสะสม (GPAX) ต่ำกว่า 2.00 และเป็นผู้ที่มีความสมัครใจเข้าร่วมการวิจัยเท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้ให้นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

ก. การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริง (*group reality
 therapy*)

หมายถึง การดำเนินกลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิกและผู้นำกลุ่ม ตามโปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้าง
 ขึ้น โดยยึดหลักการตามทฤษฎีการปรึกษาเชิงจิตวิทยาตามแนวพิจารณาความเป็นจริงซึ่งเป็น
 แนวคิดของวิลเลียม กลาสเซอร์ (William Glasser) ที่เน้นให้บุคคลตระหนักใน
 ความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของตนเอง เพื่อที่จะพัฒนาพฤติกรรมที่เป็นอยู่ให้เป็นพฤติกรรม
 ใหม่ที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของสมาชิกเอง ภายใต้บรรยากาศของ
 ความอบอุ่นและการยอมรับ และในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นสมาชิกจะเป็นผู้วางแผนหรือ
 วางโครงการภายหลังจากที่ได้ประเมินพฤติกรรมของตนเอง โดยมีการวางแผนในการปฏิบัติ
 อย่างเป็นรูปธรรมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายที่สมาชิกต้องการและ
 สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้

ข. อุดมการณ์แห่งความสำเร็จในการเรียน (*success identity in academic
 achievement*)

หมายถึง การที่บุคคลตระหนักถึงความต้องการหรือเป้าหมายของตนเอง มี
 ความรับผิดชอบในการตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยมีการวางแผนและมุ่งมั่นใน
 การทำตามแผนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ มีความรับผิดชอบในพฤติกรรมทางการเรียน
 ของตนเอง รู้ว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีคุณค่าและความสามารถ และมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน
 และอาจารย์ ซึ่งจะนำไปสู่การประสบความสำเร็จในการเรียน และทำให้บุคคลรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมี

คุณค่าเพิ่มมากขึ้น โดยวัดจากแบบวัดอัตลักษณ์แห่งความสำเร็จในการเรียน ซึ่งมีทั้งหมด 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ความเข้าใจเป้าหมายและความต้องการของตนเองในเรื่องการเรียนหมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญของการเรียน มองเห็นประโยชน์จากเนื้อหาวิชาที่เรียน และมีเป้าหมายที่จะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในอนาคต โดยมีการวางแผนในการเรียนทั้ง ในระหว่างเรียนและก่อนสอบ

2. พฤติกรรมความรับผิดชอบในการเรียนหมายถึง การมีพฤติกรรมทางด้านการเรียนที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมทั้งในและนอกเวลาเรียน เช่น การตั้งใจฟังคำบรรยาย จดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ครบถ้วน การอ่านหนังสือทบทวนบทเรียน ทำงานที่ได้รับ มอบหมายจากอาจารย์และส่งตรงตามกำหนดเวลา เป็นต้น

3. ความรู้สึกถึงคุณค่าและความสามารถของตนเองหมายถึง การเห็นคุณค่าและ ความสามารถของตนเอง มีความมั่นใจในตนเองในการทำสิ่งต่าง ๆ และมีการปรับปรุงและพัฒนา ตนเองอย่างเหมาะสม

4. ความสัมพันธ์กับอาจารย์และเพื่อนหมายถึง การที่บุคคลสามารถขอความช่วยเหลือใน เรื่องการเรียนจากอาจารย์และเพื่อน

ก. นักศึกษาที่มีผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ 2.00

หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 และ 2 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ที่ได้ค่าระดับ เฉลี่ยสะสม (GPAX) ต่ำกว่า 2.00 และเป็นผู้ที่มีความสมัครใจเข้าร่วมการวิจัยทั้งในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

ง. การโต้ตอบในชั้นเรียน

หมายถึง การตอบคำถามของนักศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาการเรียนที่อาจารย์ถามใน ชั่วโมงเรียน

จ. การทำงานตามที่อาจารย์มอบหมายให้ทำในชั้นเรียน

หมายถึง การที่นักศึกษาทำงานตามที่อาจารย์ได้มอบหมายให้ทำในชั่วโมงเรียน ได้แก่ การทำการทดลองทางวิทยาศาสตร์ในห้องปฏิบัติการ (lab) การทำโครงหรือแบบฝึกหัดที่เกี่ยวกับ บทเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ช่วยให้นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริงได้เรียนรู้การสร้างอัตลักษณ์แห่งความสำเร็จในการเรียน มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการเรียนได้อย่างเหมาะสม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. ทำให้ได้รูปแบบและแนวทางในการจัดโครงการการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริง สำหรับอาจารย์ นักจิตวิทยา และเจ้าหน้าที่ในมหาวิทยาลัย ในการช่วยเหลือนักศึกษาที่มีปัญหาทางการเรียนต่อไป
3. ได้แนวทางในการศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์แห่งความสำเร็จในการเรียน หรือการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริง